

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XLV. Ratione loci, in quocumq[ue] quis moriatur, neminem conqueri
posse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

at quod egestatem sentit, quod labores patitur, quod senescis, quod aegrotat, quod moritur, quisq; conqueritur, quasi secundum naturam minus ista, quam illa sint: & nasci & vivere, & comedere & esurire, & dormire, & mori naturalia sunt, ut nemo his mortalium vacet, nisi cui forte senescendi necessitatem, laborumq; molestias & agritudinum necessitas mortis precipitata remiserit. Quid igitur inutiles querelas effundimus? an quia nobis solis ista contingunt, solis nobis lugere permisimus? an quia omnibus cunctorum simul in nos lamenta transfundimus, & veluti humani generis procuratores, naturam accusamus immeritam? Odiosum sanè negotium & importunum: illa enim mitissima, nos beneficia eius per impatientiam exacerbauimus, in parentem optimam ingrati, in nosmetipsos impij.

CAPVT XLV.

Ratione Loci, in quocumque quis moriatur, neminem conqueri posse.

Ris potissimum circa Mortem in quaestionem venire possunt, Locus, Tempus, Modus moriendi. Locus quidem, ut sciatur, cur aliqui domi, in patria, atque inter suos, alij foris, apud alienos, & ignotos, ex hac vita migrare cogantur: Tempus autem, ut cognoscatur, quare alij in infantia, in iuuentute alij, alij in sera aetate moriantur? Modus duo inuoluit, vnum ex parte corporis, ex parte animi alterum. Primum varia genera mortium, secundum diuersa genera tentationum complectitur. Ad locum morientium quod attinet, non est profunda quaestio. Nam quod aliqui peregrè, aliqui in patria, quidam sub tecto, quidam in plateis & medio foro è viujs excedant, quidam in munitis, quidam in apertis locis & campis vltimum diem claudant, Mortis jus est, à quo neminem Natura excipit. Si vllus in Mundo locus esset à Morte immunis, omnes eò vellent confugere, quantumcumque distaret. In Paradiso talis locus fuit; sed illa immunitas non tam ad locum, quam ad arboris fructum pertinebat. Quare postquam mortis reus factus est Adam, ex eo loco expulsus est, dicente Domino: *Ne forte mit-*

I.

Gen. 3. 22.

tat manum suam, & sumat etiam de ligno vite, & comedat, & viuat

Rrr s in

300 Cap. XLV. *Vbicumq; quis moriatur, conqueri eum non posse. in aeternum. Ejecitq; Adam, & ne postliminò reuerteretur, collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium, atq; versatilem ad custodiendam viam ligni vita.* Reliquus totus Mundus exilium Adami fuit, in quo, tamquam proscriptus, Mortis potestati traditus fuit, contra quam nullum vel illi, vel posteris eius asyllum datum est. Nulla vrbs tam munita, nulla mœnia tam firma, nulla turris tam alta est, vt Mors longis suis cruribus ascendere non possit, & domino eius fatale telum, infigere.

II. Est quidem vna terra alterâ melior, vna aura alterâ salubrior, vnum cæli clima altero præstantius, atque hæc sanè faciunt ad sanitatem, quin & ad vitam prolongandam; nequam tamen ad consequendam immortalitatem. Quamobrem rectè Martialis de Curatio Tiburtinum cælum quærente scripsit.

Martial. li. 4.
Epigr. 60.

*Ardea solstitio, Paestanaq; rura petantur,
Quiq; Cleonao sidere feruet ager.
Cùm Tiburtinas damnet Curatius auras,
Inter laudatas ad Styga missus aquas.
Nullo fata loco possis excludere: cùm mors
Venerit, in medio Tibure Sardinia est.*

Tacit. lib. 2.
Annal.

Sicut enim saluberrimus locus est Tibur, ita Sardinia mediterranei maris insula notata est à veteribus ob cæli grauitatem. Qua de causa Tacitus narrat, sub Tiberio Senatusconsultum fuisse factum; vt *Iudaorum & Egyptiorum quatuor millia in insulam Sardiniam ueherentur, qui si interisissent, ob grauitatem cali, facilem iacturam, & vile damnum futurum.* Quò alludit & Suetonius his verbis: *Iudaorum inuentutem, per speciem sacramenti, in prouincias grauioris cali distribuit.* Graue cælum est, vbicumque quis moriatur. Nec sequi mortem, necesse est; nec vtile, fugere, nisi vbi contagio suadet esse fugiendam; & neque tunc quidem mortem euades insidiantem; hinc Poëta dixit:

Sueton. in
Tiberio. c. 36.

*Nec quamuis fugias ad Tanaim, effugies,
quia vbicumque tecum circumfers tuam mortalitatem.*

III.
Ant in Me-
liss. part. 1.
serm. 58.

Quòd si igitur vbique terrarum homines tandem mors inuenit, quid refert, vbi inueniat? Philosophicè Diogenes, lu-
gente

gente quodam, quod in peregrina terra moriturus esset, dixit: Quid luges, o stulte? Undecumq; eadem est via ad sepulchrum. Quævis terra idonea est, ad cadaver tegendum. Idem responsum aptari potest, seu pius quis fuerit, seu impius. Si pius, cogitet, undecumque eandem esse viam ad celum: si impius, sciat, undecumque eandem esse viam ad Orcum. Ast aliud est, decedere domi, inter suorum manus, & auxilia, aliud inter peregrinos & exteros? Aliud profus est, sed fortasse mereris, ad tuos non reverti: fortasse tui merentur te amplius non videre. Fortasse tibi & illis vtile est, vt inter ignotos moriaris: quia si parùm honestè moreris, & tuo pudori consulitur, & tuorum; certè cognatis & amicis tuis mitior plaga infligitur, si te non videant in oculis suis morientem; minùs enim feriunt vulnera venientia à longè; quia tempore ipso & morà languescunt. Mittuntur multi foras, vt discant vanitatem, occumbunt igitur foris, vt luant vanitatem. Multi domi & mortales, & immortales offendunt, contingit illis igitur illud: *Et eiecit eos de terra sua in ira, Deuter. 29. & in furore, & in indignatione maxima, proiecitq; in terram alienam. 28.*

Quamquam ea est varietas ingeniorum, vt quod vni est exilium & pœna, alteri sit gaudium & patria, hinc delectabilis est illis peregrinatio, & sicut cochleæ semper domum suam secum circumferunt, quia vbique sunt domi. Enimuerò Democritus, quamlibet terram homini sapienti peruiam esse dicebat: anima namque fortis vniuersus mundus patria est. Vbique ergo libeater, & tamquam in patria viuit. Quid ni igitur vbique libeater & tamquam in patria moriatur? cum præsertim ipsa illi patria exilium sit. *Quoniam dum sumus in corpore, peregrinamur a Domino.* In quem modum Seneca ait: *Patriam meam transire non possum. omnium vna est extra hanc nemo proijci potest. Non patria mihi interdicitur sed locus. In quamcumq; terram venio, in meam venio, nulla exilium est sed altera patria est. Patria est, ubicumq; bene est. Illud autem, per quodcumq; bene est, in homine, non in loco est. Si enim sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* Hercules certè interrogatus, Argiuusne esset, an Thebanus? respondit: *Non unam curo patriam jactare: omnis Græcia mihi patria est.* Simili sensu Socrates, apud Ciceronem, rogatus, cuiatem se esse dice-

IV.
Stob. serm. 38.
2. Cor. 5. 6.
Senec. de Remed. Fort. Plut. lib de exilio.
Cic. lib. 5. Tuscul. qq. Plutarch in Lacō. Apoph. tegm.
ret?

ret? mundanum se esse pronuntiauit, totius enim mundi se incolam & ciuem arbitrabatur. Cui subscribens S. Gregorius Nazianzenus orat. 28. dixit: *Nobis omnis terra, & nulla terra patria est.* Adde quòd quibusdam sit magis gloriosum extra patriam & viuere, & mori. Alexander, in Olympijs præconio jus fecerat omnibus exilibus in suam cuique patriam redeundi, præterquam Thebanis: Tum Eudamidas, *Infortunatum*, inquebat, *praconium, sed vobis, ô Thebani, gloriosum. Solos enim vos metuit Alexander.* Ad consolandos Thebanos, sic interpretatus est vir animi solertis. Etenim qui permittit exilibus reditum in suam patriam, non metuit, ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur solis metuebat. Si Thebanis gloriosum, extra patriam mori, cur non & Christianis? præsertim si patriam pro patria relinquunt militando; aut multò magis Euangelium disseminando? Nam his dictum est: *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.*

Matth. 19. 29.

V.

Psal. 18. 5.

Laëst. lib. 6.

Qui autem Apostolorum vult esse imitator, de quibus dicitur: *In omnem terram exiit sonus eorum*, quò longiùs à patria sua proficiscitur, eò Christi nomen prædicando clarior euadit. Ignis instar vehementer ardentis erumpere cuperet, si in angustias includeretur. Quem in modum etiam Diogenes, cuidam per conuitium dicenti, *Sinopenses te exilio damnarunt, Ast ego*, inquebat, *illos mansione*, significans se, quòd solum vertere juberetur, nibilo infeliciorem esse his, qui in patria mortem expectarent, nec exilium æquo animo pati possent. Non minùs enim miserum est, manere domi coactum, quàm coactum esse, foris exulare. Philosophus, cui quævis terra patria est, si jubeatur ire, exulatum, vnus tantùm ciuitatis exul est. At qui nusquam potest vel viuere, vel mori, nisi in patria, plurimarum regionum exul est. Itaque ex Plutarchi sententia, Diogenes mutarat patriam, nempe Pontum, & extremi Euxini littora, sed in melius; siquidem infelici alicui regioni ascripti potiùs censendi sunt, exulare. Præstat igitur non astringi patriæ, præsertim calamito-

Erasm. lib. 6. sc. Qua de causa argutè Stratonicus Mithicus Seriphi agens, hospitem

hospitem suum perconatus est, ob quam causam illic homines jubentur vertere solum? cumque ille respondisset, *Flagitiosos, apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu, aiebat, aliquid flagitij committis, ut ex his loci angustijs emigres?* notans regionem esse incommodam, & oppidum frigidum. Tantum abest, ut sit miserum, extra patriam vel vivere, vel mortem præstolari, etiam ut sæpe contrarium sit calamitosum.

Apophtheg.
ex Plutarcho.

VI.

Et quid verò amittitur, si quis extra patriam mortem optat? Solatia, an lamenta amicorum? Bis moritur, qui morte sua videt etiam amantes suos occidi. Quid ergo amittitur, extra patriam? an virtus? an diuitiæ? an bonus aër? Nequaquam. Sæpe hæc etiam alibi augentur. Itaque Stilpo cuidam noxium esse exilium affirmanti, respondisse fertur: *Quibus tandem, & qualibus bonis priuat exilium, animine, an corporis. an fortuna? An judicandi, agendiq; dexteritatem, aut felicitatem aufert? haud sanè. An fortitudine, justitia, aut alia quapiam virtute priuat? Ne id quidem. Sed nec ullo fraudat corporis bono. An non aequè licet in aliena terra benè valere, viribus pollere, acutum cernere, & audire acutè; interdum verò multò magis, quàm si in sua terra quis maneat? Fortuna verò bonis exilium neminem exuit. An non visum est. multoties demum, cum exules sunt facti, potitos fortuna bonis splendidioribus? ut Phœnix, Themistocles.* Hic enim, teste Plutarcho, cum pulsus primùm Athenis, & mox tota Græcia, venisset ad Persarum Regem, ditissimus ab eo factus est. Quare magnifica dona, quibus à Rege honoratus erat, intuens dixit: *O pueri! perieramus, nisi perissemus.* Sicut ergo multis feliciter cessit, etiam testaceum flagellum, seu ostracismo in exilium ejectis, extra patriam vivere, ita & mori procul à suis vile fuit; sic fortasse saluantur, qui domi perisissent.

Stobæus
serm. 39.

Plutarch. in
Apophtheg.

VII.

Patriâ igitur carere non est malum, quia forti viro omnis locus patria est: immò sæpe bonum est, etiam eo nomine, quia multi domi ea carent & libertate, & autoritate, qua pollent foris. Hinc Socrates, teste Gellio, *non stultè exily libertatem, domesticam seruituti anteposuit.* Et de autoritate loquens Dominus ait: *Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua.* Quod alius Evangelista subiunctum esse testatur illis verbis: *Vitæ*

Gell. l. 13. c. 57

Matth. 13. 57.

que

Luc. 4. 25.

IV

que dicetis mihi hanc similitudinem: *Medice, cura te ipsum: quanta audiimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.* Sed respondit, morem esse, ut plerumque homines, & hominum facta domi non sint accepta, immò contemnantur, quæ alibi sunt grata & meliùs collocantur. Quod etiam confirmat duobus exemplis, dum ait: *In veritate dico vobis, multa viduae erant in diebus Elia in Israel, quando clausum est calum annis tribus, & mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra: & ad nullam illarum missus est Elias, nisi in Sarepta Sidonia, ad mulierem viduam. Et multi leprosi erant in Israel sub Eliséo Propheta, & nemo eorum mundatus est, nisi Naaman Syrus.* Quemadmodum ergo olim propter Iudæorum incredulitatem, neq; Elias ad ullam Iudæam viduam missus fuit, neque Eliséus ullos Iudæorum leprosos curavit, ita neque ipse Christus voluit in patria homines tunc curare: miracula enim illius maiorem habuerunt, apud externos, fidem atque autoritatem. *Cur igitur, inquit in eum locum S. Ambrosius, non curabat fratres, non curabat ciues, non sanabat Propheta consortes; cum sanaret alienos sanaret eos, qui obseruantiam legis, & religionis consortium tum habebant; nisi quia voluntatis est medicina, non gentis, & diuinum munus votis eligitur, non natura iure defertur? Discite, Christiane, rogare, quod cupias impetrare; fastidiosos viros celestium profectus munerum non sequuntur. Multorum quoque aliorum insignium virorum familiaritas gignit domi fastidium; notitia, apud alienos admirationem.*

VIII.

Gen. 50. 24.

Gen. 49.

Gen. 12. 1.

Verum est, non solùm nobis nati sumus, ortusq; nostri partem patria vendicat, partem amici; & quidam dicebat, *Patria nihil dulcius, nihil charius in vita esse debet. Nullus locus est domestica sede incundior. Chari sunt liberi, propinqui, familiares: sed omnes omnium charitates patria una complexa est, pro qua quis bonus dubitet mortem oppetere, si ei sit profuturus?* Ita planè est, & nonnullis solatium est, in suorum manus animam effundere: atque cum suis maioribus sepeliri. Quod petiuit & Ioseph, & pater eius Iacob, cui magno solatio fuit, habere præsentis filios, illisq; vltimùm valedicere. Sed sæpe etiam Deus amicissimis suis hoc beneficium non concedit, ut maius largiatur. Vnde dixit ad Abram: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de do-*

mo

mo patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi. Faciamq; te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, & erisq; benedictus. Evocatus igitur Abram è patria sua Chaldaea in Chanaan, hoc est, è media Chaldaeorum infidelitate, varias benedictiones est consecutus. 1. Factus pater & princeps magnæ gentis, instar stellarum, & arenæ maris multiplicatæ: *Faciam te in gentem magnam.* 2. Frugum diuitiarumq; copia: *Et benedicam tibi.* 3. Nominis celebritate & gloria: *Et magnificabo nomen tuum.* 4. Complexione omnium bonorum: *Erisq; benedictus.* 5. Etiam benedictione amicorum: *Benedicam benedicientibus tibi.* 6. Maledictione inimicorum: *Maledicam maledicentibus tibi.* 7. Omnium gentiû benedictione: *In te benedicentur omnes generationes terra,* quia ex te descendet CHRISTVS, in quem credentes omnes gentes justificabuntur, fientq; amici, & filij DEI, indeq; hæredes regni cælestis. Ita enim Abram per CHRISTVM Filium suum pater factus est omnium fidelium & electorum. Quæ est spiritualis & maxima benedictio. Has omnes benedictiones consecutus est Abram, quia, DEO vocante, exiuit è patria sua, de Vr Chaldaeorû.

Similes benedictiones vidimus multas in ijs, qui ne hæretici fieri cogerentur, exierunt de patria sua, vel ad illam non redierunt, alibi ad Religionem Catholicam conuersi, & idcirco, qui domi in sordibus jacuissent, peregrè floruerunt, sibi & alijs vtilis. *Magno animo nos, ait Seneca, non vnius vrbs mœnibus clausimus, sed in totius orbis commercium emisimus; patriamq; nobis mundum professi sumus, ut liceret latiore virtuti campum dare.* Nempe κοσμοπολίται sumus, non vni vrbi, sed toti orbi nati. Vbi DEVS est, nullo loco illi non possumus vel viuere vel mori. Alexander Magnus nobis est imitandus, qui Persis deuictis, Macedonibus matrimonio junxit Persides puellas; tum enim vniuersis mandauit, *ut Mundum pro patria, castra pro arce, bonos pro cognatis, malos pro peregrinis agnoscerent.* Eiusdem sententiæ fuit S. Augustinus, cuius hæc sunt: *Omnis, qui ad supernam pertinet ciuitatem, peregrinus est Mundi: & dum temporali vititur vita, in patria viuit aliena; vbi inter multa illecebrosa, & multa fallacia, DEVM nosse, & amare paucorum est.* Hinc non curant Sancti, vbi, sed quo modo viuant. Hinc Pontius in vita S. Cypriani,

Gal. 6. 16.

IX.

Senec. lib. de
Tranquill.
cap. 3.

Plutarch. in
Alexand.

S. Augustin.
in sentent.
sent. 17.

S. Greg. Nazianz, orat. 20

Christiano, inquit, totus hic Mundus una domus est, Hinc S. Basilius Præfetto Valentis Imp. exilium minitanti respondit: Exilium se non cognoscere, qui nullo loco circumscriptus esset. Hinc etiam S. Cyprianus, cum Proconsul itidem ob fidem Christi ei exilium minitaretur, dixit: Exul non erit, qui DEVM in mente habeat: quia Domini est terra, & plénitudo eius. Quare talis neque in exilio morietur, vbi cumque tandem moriatur. In compendio, & contra metum, & contra querelas eorum, qui non libenter extra patriam suam viuunt, ne extra patriam suam obeant, optimum præscribit remedium Hugo Victorinus, his verbis: Magnum virtutis principium est, ut discat paulatim exercitatus animus visibilia hæc & transitoria primùm commutare, ut possit etiam postmodum derelinquere. Delicatus ille est adhuc, cui patria dulcis est: fortis autem, cui omne solum patria est: perfectus verò, cui totus Mundus exilium est. Ille Mundo amorem fixit; iste sparsit; hic extinxit.

Hugo Victor. lib. 3. Didasc. erud. cap. 20.

C A P V T XLVI

Immatura morte aliquos, licet innocentes, occultis, sed iustis & clementibus DEI iudicijs obire.

I.

DE loco mortis suæ nullam esse vlli mortalium iustam querelam ostendimus, quia vndecumque relinquitur, quod est fluxum; vndecumque itur ad sepulchrum; vndecumque iter est in domum æternitatis. At de tempore mortis fortasse causæ sunt murmurandi contra vitæ Dominum? Abbas Antonius, deficiens in consideratione profunditatis iudiciorum DEI, postulauit, dicens: Domine, quo modo aliqui in paruo tempore vita suæ moriuntur, & aliqui ultra decrepitam veniunt senectutem; & quare quidam egestuosi sunt, alij autem facultatibus dicantur: & quomodo iniusti opulenti sunt, iusti verò paupertate premuntur? Et venit ei vox, dicens: Antoni, ad te ipsum intende; hæc enim iudicia DEI sunt, & te scire ea non conuenit. Volebat nimirum sapientissimus Mundi Rector, eum in simplicitate degere, neque arcana prouidentix consilia curiosius scrutari, quæ alijs, inter homines degentibus sæpiùs reuelauit, vt non solum eius æquitatem

Heribert. Rosveid 1. c. de vit. PP. li. bell. 15. n. 1.